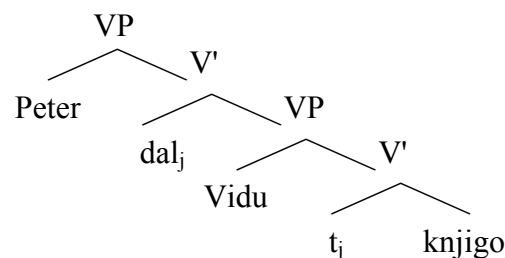
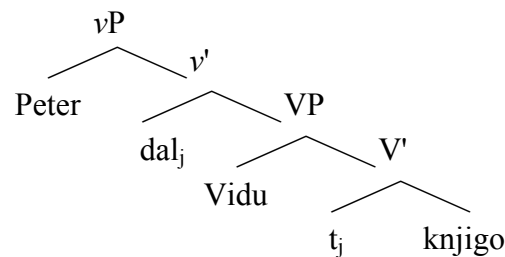

- Glagolsko zvezo sestavljata glagol in glagolsko dopolnilo
- Glagol se manifestira drugače v različnih časih
 - o pomožni glagol in deležnik – preteklik in prihodnjik (predpreteklik?)
 - (1) *Minister Zver je naredil napako že lansko leto.*
 - (2) *Meta bo protestirala proti vladni politiki.*
 - (3) *Minister je bil pokvaril celotno situacijo že jeseni leta 2006.*
 - o samo glagol – sedanjik
 - (4) *Strojanovi čakajo na novo neumno potezo vlade.*
 - o pomožni glagol in nedoločnik – sedanjik, preteklik ali prihodnjik
 - (5) *Vsem nam je živeti skupaj.*
 - (6) *Vsem nam je bilo živeti doma.*
 - (7) *Vsem nam bo zmrzovati v pisarni.*
 - o fazni/modalni ... glagol in nedoločnik – ni vezano na en sam čas (fazni/modalni glagol sama izražata čas)
 - (8) *Vsi moramo spoštovati sosede.*
 - (9) *Premier je začel uvajati diktaturo.*
 - (10) *Minister bo prenehal klobasati šele, ko ne bo več minister*
 - (11) *Nekateri zahtevajo preselitev podivjanih Ambružanov iz Slovenije.*
 - (12) *Mi nočemo živeti v isti državi kot divjaki iz Ambrusa.*
 - o Glagoli premikajna ... glagol in namenilnik – ni vezano na en sam čas
 - (13) *Peter gre delat. /Peter je šel delat.*
 - Govorjeni jezik ne pozna razlike med nedoločnikom in namenilnikom (tudi nedoločnik ima končnico *-t*). Glagoli premikanja v govornem jeziku imajo torej nedoločniška dopolnila.
 - o Vsi primeri s faznimi in modalnimi glagoli in nedoločniškimi dopolnili niso enakovredni. Nekateri so dejansko enostavčni, kjer ima fazni oziroma modalni glagol funkcijo pomožnega glagola, drugi so dvostavčni, kjer imata fazni in glagol v nedoločniku enakovredno strukturno pozicijo vendar vsak v svojem stavku.
 - Modalni, fazni in glagoli premikanja se zdijo (precej) enostavčni
 - o modalni: *moram, znam, morem, (upam), smem*
 - o fazni: *začel, nehal, nadaljeval, prenehal, začenjiam ...*
 - o gl. prem.: *grem, hodim, tečem, laufam ...*
 - dopuščajo le časovno odvisne dogodke
 - (14) **Danes sem začel jutri reševati probleme, ki so se mi zgodili.*
 - (15) **Danes moram jutri popraviti avto.*
 - (16) **Danes grem jutri popraviti avto.*
 - Glagoli željenja in hotenja so najdalj enostavnim glagolom. Tipično dopuščajo tudi celostavčna dopolnila:
 - (17) *Želim si, da bi ministra Zvera na silo preselili iz doma.*
 - (18) *Hočem, da pustite Strojanove pri miru.*
 - (19) *Zaželel sem si, da bi ga vrgli iz službe.*

- O stavku smo do sedaj povedali tole:
 - o Glagolska zveza VP je odgovorna za podeljevanje udeleženskih vlog prizadetega in prejemnika/doživljajca
 - o Časovna zveza TP je odgovorna za podeljevanje imenovalnika svojemu določilu in posredovanja ujemanja med osebkom (torej določilom TP) in glagolom. → **Brez imenovalnika ni ujemanja!**
- Nismo razložili, od kje se pojavi dajalnik in kam postavimo predložne argumente?
 - o Problem se namreč pojavi z dvopredmetnimi glagoli. Če je predmet vedno glagolsko dopolnilo, imamo možnost imeti le en predmet (seveda ob predpostavki, da imamo skladenjska drevesa le po dve veji). Kam damo torej drugi predmet?
 - o Odgovor je ponudil Larson (1988) v članku, ki ga zainteresirani lahko dobijo na tem naslovu: <http://semlab5.sbs.sunysb.edu/~rlarson/larson88do.pdf>

- o Glavna ideja te zgradbe je, da se glagolska projekcija ponovi. Tako dobimo tri prosta vozlišča: določilo zgornje VP, ter določilo in dopolnilo spodnje VP. Zgornjo VP smo mi poimenovali vP. Spodnja VP gosti oba predmeta. V kolikor imamo več argumentov—za Larsona so argumenti tudi prislovna določila časa in kraja—se VP ponovi še enkrat ali dvakrat.
- o Maloglagolska zveza vP je odgovorna za podeljevanje udeleženske vloge vršilca in tožilnika glagolskemu dopolnilu. V primeru odsotnosti maloglagolske zveze vP dobimo trpni stavek (ali netožilniškega). V tvornih stavkih se iz določila maloglagolske zveze vršilec premakne v določilo časovne zveze TP. Novejša verzija te zgradbe je videti takole:

- o Sledeč tej zgradbi ima nepremi predmet višjo stavčno pozicijo kot premi predmet. To bomo skušali sedaj pokazati še z nekaj podatki.
- Drugače kot v angleščini, kjer so navezovalni testi precej jasni, v slovenščini na podlagi navezovanja povratno svojilnega zaimka ne moremo zaključiti ničesar. V slovenščini so anaforični izrazi lahko navezani le na osebek, medtem ko v angleščini takšne restrikcije ni.
 - Še vedno pa si lahko pomagamo z načeli B in C navezovalne teorije. Zgornja zgradba ima jasne predikcije glede navezovanja. Ker se nepremi predmet nahaja više od

premega, nepremi predmet sestavniško poveljuje premega, ne pa tudi obratno. Ime znotraj premega predmeta bo torej navezано s strani nepremega predmeta, ime znotraj nepremega predmeta, pa ne more biti navezано s strani premega predmeta, saj je nepremi predmet više v zgradbi. Sedaj lahko sestavimo dva stavka, enega z imenom znotraj premega predmeta (recimo *Metkino mamo*) in enega z imenom znotraj nepremega predmeta (recimo *Metkini mami*).

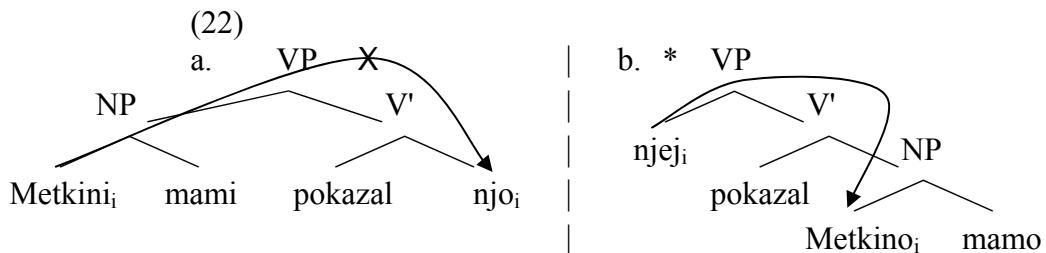
- Primeri (20) in (21) napoved zgornje zgradbe potrdijo. V (20) je ime znotraj dajalniške samostalniške zveze, koindeksirani zaimek pa je na mestu tožilniške predmetne zveze. Ker načelo C prepoveduje navezavo imen s strani s-poveljujočih koindeksiranih samostalniških zvez, v primerih (20) zaimek v vlogi direktnega (tožilniškega) predmeta ni više od nepremega (dejačinškega) predmeta s koindeksiranim imenom.

(20) a. *Peter je Metkini_i mami pokazal njo_i.*
 b. *Peter je njo_i pokazal Metkini_i mami.*

- Primera (21) pa sta ravno obrnjena, lastno ime se nahaja znotraj tožilniškega predmeta, koindeksiran zaimek pa je dajalniška samostalniška zveza. Primera sta nesprejemljiva. Sklepamo lahko, da je v primerih kršeno načelo C, kar pomeni, da se nepremi (dajalniški) predmet nahaja više od premega (tožilniškega) in sestavniško poveljuje ime znotraj direktnega predmeta.

(21) a. **Peter je njej_i pokazal Metkino_i mamo.*
 b. **Peter je Metkino_i mamo pokazal njej_i.*

- Če si pogledamo zgradbo, bo morda slovničnost in neslovničnost postala jasnejša. V (22a) *Metkini* ni s-poveljevano s strani zaimka *njo*, niti ne s-poveljuje zaimka *njo*. V (22b) pa zaimek *njej* s-poveljuje pridevnik *Metkino*.

- S čim še lahko pregledujemo hierarhičnost zgradbe?
 - Vezniške zveze? Dejali smo, da veznik 'in' vedno združi dva enaka sestavnika. Karkoli bomo torej združili z *in*, je nižje v zgradbi od tistega, kar smo iz vezniške zveze izpustili.
 - Oba predmeta skupaj očitno tvorita sestavni (ali je glagol del tega sestavnika ali ne, na podlagi primera (23) ne moremo ugotoviti, ker glagol podlega t.i. vrzeljenju (morda 'vrzelno opuščanje' – gapping /vrzel = gap). Lahko pa da se glagol premakne v vozlišče *v*, tako da vsebuje VP le še oba predmeta.

(23) *Peter je dal Meti knjigo in Vidu svinčnik.*

- Ta del zgradbe se zdi dokaj jasen. Vendar, kakor bomo videli kasneje, rezultati niso tako jasni.
- Sedaj lahko pogledamo še položaj prislovnih določil. Prislovna določila se namreč zdijo del glagolske zveze in vsaj nekaj prislovnih določil kraja (vsaj smeri) od glagola tudi prejme udeležensko vlogo, recimo '*Peter je položil knjigo na mizo.*'
 - Če so res del glagolske zveze, se postavi enako vprašanje, kot smo ga imeli na začetku razprave o glagolski zvezi: »Kam naj postavimo prislovna določila, če

pa so vsa zgradbena mesta znotraj glagolske zveze že zapolnjena?« Zopet se bomo obrnili na sestavniške teste.

- Kot že omenjeno, vezniška zveza združuje dva enakovredna sestavnika. Prislovna določila časa se zdijo možna tako znotraj sestavnika kot zunaj njega
 - (24) *Meta je dala [[včeraj Vidu lepo knjigo] in [danes Črtu zvezek]].*
 - (25) *Meta je dala včeraj [[Vidu lepo knjigo] in [Črtu zvezek]].*Ali še lažje:
 - (26) *Včeraj je Meta dala [[Vidu lepo knjigo] in [Črtu zvezek]].*
- Iz tega ne bomo vlekli zaključkov
- Poglejmo še, če je kateri izmed obeh predmetov opustljiv. Uporabljamo samo vrstni red, ki se zdi edini nezaznamovan – ni vezan na kako posebno interpretacijo (žarišče, tema – rema ...): *Včeraj je Meta Vidu dala lepo knjigo* (ali morda še *Včeraj je Meta dala Vidu lepo knjigo.*)

- (27) *Včeraj je Meta Vidu dala lepo knjigo in danes zvezek.*
- (28) **Včeraj je Meta Vidu dala lepo knjigo in danes Meti.*
- (29) *Včeraj je Meta dala Vidu lepo knjigo in danes zvezek.*
- (30) **Včeraj je Meta dala Vidu lepo knjigo in danes Meti.*
- (31) *Mojca je včeraj dala Vidu lepo knjigo v Gorici in danes še zvezek.*
- (32) **Meta je včeraj dala Vidu lepo knjigo v Gorici in danes Meti.*

- V primerih (28), (30) in (32) skuša vezniška zveza povezati sestavnik, ki vsebuje nepremi predmet in prislovno določilo časa. Noben teh primerov ni dober oziroma so vsaj precej slabši od njihovega lihega para, kjer vezniška zveza povezuje sestavnika s prislovnim določilom časa in premim/direktnim predmetom. Vendar pa se sodbe popolnoma spremenijo, če spremenimo vrstni red premega in nepremega predmeta.

- (33) *?? Včeraj je Meta dala knjigo Vidu in danes zvezek.*
- (34) *Včeraj je Meta dala knjigo Vidu in danes Meti.*
- (35) *Meta je včeraj dala knjigo Vidu v Gorici in danes še zvezek.*
- (36) *Meta je včeraj dala knjigo Vidu v Gorici in danes Meti.*

- Sprejemljivost zgornjih stavkov je precej odvisna od intonacije. Stavek (36) je recimo sprejemljiv le, če je poudarek na 'Vidu'. Poseben poudarek ni nujen, če je 'Vidu' zadnja beseda prvega stavka, kot je v primeru (37). To nam da slutiti, da je položaj na koncu stavka položaj za poudarjene besede, kar pomeni, da prestavljanje 'Vidu' na konec stavka v primerih (33)-(34) morda le ni argument proti postavljanju nepremega predmeta in prislovnega določila časa v sestavnik.

- (37) *Meta je včeraj dala knjigo v Gorici Vidu in danes Meti.*

- S podobnimi testi pridemo tudi do hierarhije prislovnega določila časa in kraja.
 - Spodnji stavki, ki jih moramo vzeti z rezervo (pa tudi drugačne oziroma prav nasprotno argumente verjetno ne bi bilo težko najti), kažejo, da sta prislovni določila časa in kraja notranja argumenta napram prememu in neprememu predmetu.

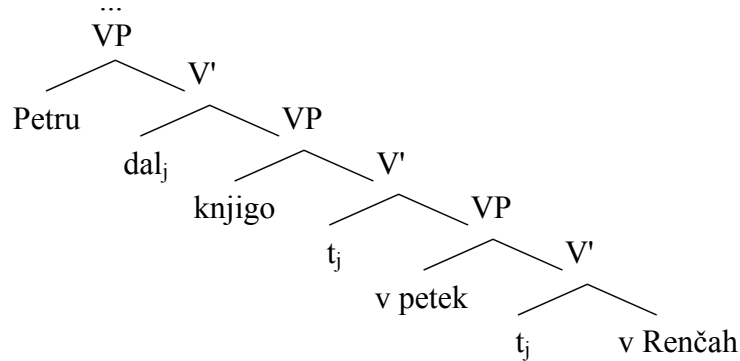
- (38) *Meta je dala včeraj (VIDU) lepo knjigo (VIDU), danes pa Meti.*
- (39) *Meta je dala Vidu knjigo [v petek v Mirnu] in [včeraj v Biljah].*
- (40) *Meta je dala Vidu [knjigo v petek v Mirnu] in [zvezek včeraj v Biljah].*
- (41) *#Meta je dala Vidu [knjigo v petek v Mirnu] in [zvezek v Biljah].*
- (42) *#Meta je dala Vidu [knjigo v petek v Mirnu] in [zvezek v torek].*
- (43) *#Meta je [dala Vidu knjigo v petek v Mirnu] in [vzela zvezek v torek].*
- (44) *#Meta je dala [Vidu knjigo v petek v Mirnu] in [Jani v torek v Biljah].*

- Časovni in krajevni prislovi bi torej lahko bili najgloblji deli glagolske zveze.
 - o Kar je povezano z veznikom 'in', je sestavnik:
 - (39) → sestavnik tvorita obe prislovni določili
 - (40) → sestavnik tvorijo premi (direktni/tožilniški) predmet in obe prislovni določili
 - (41)-(42) → premi (direktni) predmet in le eno prislovno določilo, ne tvorita sestavnika
 - (43) → sestavnika ravno tako ne tvorijo glagol, direktni predmet in eno prislovno določilo
 - (44) → sestavnika ne tvorijo nepremi (indirektni) predmeti in obe prislovni določili
 - o Vendar pa:
 - (45) *Meta je dala [Petru knjigo v petek v Mirnu] in [Jani v Biljah].*
 - (46) *Meta je v petek v Renčah Petru dala lepo knjigo in vzela Jani zvezek.*
 - (47) *Meta je v petek v Renčah Petru dala knjigo in Jani danes vzela zvezek.*
 - (45) → sestavnik tvorijo indirektni predmet in prislovno določilo kraja.
 - (46) → sestavnik tvorijo glagol in oba predmeta brez prislovnih določil (ravno obratno, kot smo ugotavljali zgoraj).
 - (47) → sestavnik tvorijo glagol, indirektni predmet in časovni prislov
 - o Zdi se, da so ti sestavniški testi nezanesljivi. Kažejo v obe smeri.
- Še en test, ki bi ga lahko uporabili so kleft stavki. V kleft stavke lahko postavimo premi in nepremi predmet skupaj, (48), lahko damo glagol in premi predmet, (49), ne moremo pa skupaj postaviti v kleft le galgol in nepremi predmet, (50), kar potrjuje našo osnovno zgradbo glagolske zveze, da je nepremi predmet nad premim.
 - (48) *Metki rože je to, kar je Peter kupil.*
 - (49) *Rože kupil je to, kar je Peter naredil Metki.*
 - (50) **Metki kupil je to, kar je Peter naredil z rožami.*
- Manj jasno je, kaj storiti s prislovnimi določili časa in kraja.
 - (51) *Metki rože je to, kar je Peter kupil v petek.*
 - (52) *??Rože kupil v petek je to, kar je Peter naredil.*
 - o Prišli smo do dveh možnih zgradb za prislovna določila. Ker imamo razloge za obe zgradbi, se med njima ne bomo odločali.

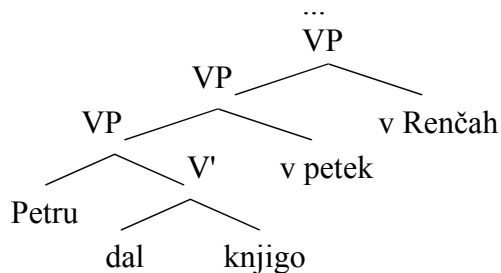
(53) ... [VP Petru [V' dalj [VP knjigo [V' t_j [VP [v petek] [V' t_j [v Renčah]]]]]]]]]]]

(54) ... [VP [VP [VP Petru [V' dal knjigo]]] [v petek]] [v Renčah]]

(53)

(54)

- V zgradbi (53) sta časovno in krajevno prislovno določilo znotraj glagolske zveze in tvorijo možen sestavnik skupaj z direktnim predmetom in brez indirektnega predmeta. Prislovno določilo časa je nad prislovnim določilom kraja, do česar pridemo preko (55) in (56).

(55) *Meta je dala Petru knjigo v petek v Mirnu.*

(56) *??Meta je dala Petru knjigo v Mirnu v petek.*

- V zgradbi (54) sta časovno in krajevno prislovno določilo prilepka. Njun vrstni red je poljuben, tako kot je poljubna tudi njuna orientiranost glede na preostali del glagolske zveze.

- Tu lahko nekaj povemo še o razmerju med prislovi in predložnimi zvezami na položaju prislovnih določil kraja in časa. Prislovi so (zelo verjetno) vedno predložne zveze (Larson, R.K. 1985. Bare-NP adverbs. *Linguistic Inquiry* 14: 595-621). Tu se bomo zadovoljili s tem preprostim testom.
 - V (44-46) so s predložnimi zvezami v vezniški sestavnik združeni običajni prislovi *domov, doma, včeraj* ... Ker veznik 'in' združuje le enake sestavnike, so prislovi in predložne zveze nujno skladijsko enakovredni. Tu bi lahko šli v eno ali drugo smer: ali so oboji predložne zveze ali pa prislovi.
 - (57) *V šolo sem zamudil [[včeraj] in [v petek]].*
 - (58) *Darila sem nesel [[domov] in [k sosedu]].*
 - (59) *Petru je všeč [[doma] in [pri Metki]].*
 - Če pogledamo prislove, vidimo, da so mnogi sestavljeni, nekateri precej prozorno iz predloga in samostalnika. Torej je enostavneje predpostaviti, da so tudi prislovi predložne zveze, ki pa nimajo vedno izraženega predloga.
 - *pozimi/ponoči/podnevi* = *po* + *zima/noč/dan*
 - *zjutraj/zvečer/spomladi* = *z/s* + *jutro/večer/pomlad*
 - *dopoldne/popoldne* = *do/po* + *poldne*